

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/6>

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ НАЛЕЖНОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

INVESTMENT POLICY OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES AND WAYS OF ITS PROPER ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION AND PROVISION

**Баско А.В., д.філос. в галузі права,
докторант**
Запорізький національний університет

В статті досліджено адміністративно-правові засади забезпечення органами місцевого самоврядування належного стану залучення інвестицій в розвиток регіонів та визначено шляхи їх удосконалення.

В результаті дослідження встановлено, що сфера інвестиційної діяльності в сучасній Україні як об'єкт публічного адміністрування в умовах воєнного стану характеризується наступними особливостями: перепрофілювання інвестицій з аграрної сфери та надра видобування в сферу оборони та захисту критичної інфраструктури; складною системою законодавства, яка призводить до плутанини в понятійному апараті, різного правового регулювання одних і тих же відносин, наприклад у сфері іноземного інвестування; відсутністю чіткої системи органів публічної влади, які відповідали б за питання розвитку інвестиційної діяльності в Україні, наразі ці функції розпорешені по різним відомствам; відсутністю Концепції інвестиційної політики України, яка мала б бути розроблена з урахуванням умов виконання Угоди про євроінтеграцію України; створення системи гарантування збереження інвестиції, яка б не залежала від політичної ситуації в Україні; рекламація сфер життєдіяльності, які потребують інвестицій та створення прозорої карти інвестицій для інвестора, яка передбачала системи переваг таких інвестицій та їх кінцевого результату (тобто розробка інвестиційних проектів).

Встановлено, що напрямками покращення державної політики у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи інвестування розвитку територій можуть стати: 1) прийняття Концепції інвестиційної політики України, яка мала б бути розроблена з урахуванням умов виконання Угоди про євроінтеграцію України; прийняття Програм інвестиційного розвитку громад, в яких би було визначено пріоритетні сфери інвестування на рівні регіонів, форми та напрямки взаємодії з інвесторами; 2) прийняття Інвестиційного кодексу України в якому були б кодифіковані норми, що регулюють організаційно-правові засади здійснення інвестиційної діяльності в Україні (з виключенням норм, які у цій сфері урегульовано Господарським кодексом України); 3) наділення Міністерства економіки України повноваженнями щодо здійснення публічно адміністрування сферою інвестицій в Україні, трансформувачи його в Міністерство економіки та інвестиційної політики України та ін.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиційна політика органів місцевого самоврядування, адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правове забезпечення, напрямки удосконалення.

The article examines the administrative and legal principles of ensuring by local self-government bodies the proper state of attracting investments in the development of regions and identifies ways of their improvement.

As a result of the study, it was established that the sphere of investment activity in modern Ukraine as an object of public administration under martial law is characterized by the following features: repurposing of investments from the agrarian sphere and subsoil extraction to the sphere of defense and protection of critical infrastructure; a complex system of legislation that leads to confusion in the conceptual apparatus, different legal regulation of the same relations, for example in the field of foreign investment; due to the lack of a clear system of public authorities that would be responsible for the development of investment activities in Ukraine, these functions are currently dispersed among various departments; the lack of a Concept of Ukraine's investment policy, which should be developed taking into account the conditions of implementation of the Agreement on the European integration of Ukraine; creation of a system of guaranteeing the preservation of investment, which would not depend on the political situation in Ukraine; reclamation of areas of life that require investment and creation of a transparent map of investments for the investor, which provided systems of advantages of such investments and their final result (i.e. development of investment projects).

It has been established that the directions for improving state policy in the area of ensuring proper functioning of the investment system of territorial development by local self-government bodies can be: 1) adoption of the Concept of Investment Policy of Ukraine, which should be developed taking into account the conditions of implementation of the Agreement on the European Integration of Ukraine; adoption of investment development programs of communities, in which priority areas of investment at the level of regions, forms and directions of interaction with investors would be determined; 2) the adoption of the Investment Code of Ukraine, which would codify the norms regulating the organizational and legal principles of investment activity in Ukraine (with the exception of the norms regulated in this area by the Economic Code of Ukraine); 3) granting the Ministry of Economy of Ukraine the authority to increase the public administration of the sphere of investments in Ukraine, transforming it into the Ministry of Economy and Investment Policy of Ukraine, etc.

Key words: investment policy, investment policy of local self-government bodies, administrative and legal regulation, administrative and legal support, areas of improvement.

Вступ. На сьогодні в умовах війни значна шкода завдається місцевій інфраструктурі – об'єктам тепло, газу, водозабезпечення, комунальним об'єктам та майну, в багатьох випадках ці об'єкти знищуються або приводяться в непридатний стан щільними та тотальними обстрілами. Приведення об'єктів муніципальної (комунальної) власності в придатний стан, їх відбудова потребують сьогодні і будуть потребувати ще значний час залучення крім внутрішніх інвестицій також інвестицій наших зарубіжних

партнерів. У зв'язку з цим інвестиційна політика є одним із найважливіших напрямів економічної політики як на рівні держави, так і на рівні органів місцевого самоврядування (далі – ОМС). Створення умов для залучення інвестицій в економіку громади – це одна із ключових передумов забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку територій, саме інвестиції є ключовим джерелом забезпечення економічного зростання України, в післявоєнний період притік інвестицій сприятиме розви-

тку виробничого сектору та сектору послуг, що створюватиме нові робочі місця, підвищуватиме купівельну спроможність громадян та генеруватиме додатковий добробут в суспільстві. Аналітичні дослідження щодо вивчення інвестиційного клімату в Україні показують, що факторами які негативно впливають на інвестиційний клімат на рівні територіальних громад є: високий рівень корупції, слабкий захист власності та інвестицій, наявність високого відсотку інвестиційних ризиків, нестабільність політичної ситуації; і навпаки до факторів які позитивно впливають на інвестиційний клімат на рівні територіальних громад слід віднести: наявність гарної ресурсної бази, географічне розташування та транспортна логістична інфраструктура, робоча сила, високий споживчий попит, відносно помірне податкове навантаження та ін. [1, с. 12].

Всі ці фактори зумовлюють необхідність систематизації сил, засобів, ресурсів та форм діяльності органів місцевого самоврядування спрямованих на створення інвестиційного клімату та ведення раціональної інвестиційної політики, спрямованої на відбудову громад та якісне життя громадян в межах територіальних громад, як основна мета децентралізації влади та ресурсів.

У зв'язку з цим питання ефективної реалізації органами місцевого самоврядування інвестиційної політики мають ключове значення в умовах воєнного стану, що актуалізує предмет дослідження даної статті та визначає актуальність її тематики.

Стан дослідження проблематики статті. Проблему окремих питань підвищення якості життя людей у селах, селищах і містах, багатогранні питання, пов'язані з забезпеченням інвестицій, досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед наукових праць, які безпосередньо пов'язані з дослідженням публічно-правових засад реалізації інвестиційної політики на державному та місцевому рівні присвячені роботи наступних авторів: «Теоретичні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні» (С. О. Гуткевич, В. О. Веклич, І. Г. Оніщенко та інші, Київ, 2015); Вакалюк В. А. «Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні» (Київ, 2017); Гуренко М. А. «Правова природа інвестиційних договорів за участю органів державної влади чи органів місцевого самоврядування» (Одеса, 2016); Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування (Київ, 2007); Посидинок В. В. «Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми» (Ніжин, 2013); «Розвиток інвестиційного клімату в Україні в умовах війни» (Дергач А. В., Кульганік О. М., Чернишова О. О., 2022); Зубков Р. С. «Основні підходи до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіону» (2016); Пронь Л. М. «Інвестиційна політика та інвестиційний розвиток регіону: сутність та характеристика» (2022) [2–9]. В той же час питання реалізації ОМС інвестиційної політики, тим більше в умовах воєнного стану, висвітлені недостатньо та потребують більш широкого дослідження.

Таким чином на досягнення **мети дослідження** – з'ясування сутності реалізації ОМС інвестиційної політики плануємо до виконання наступні **завдання** дослідження: з'ясування адміністративно-правових засад забезпечення ОМС належного стану залучення інвестицій; визначення поняття державної політики у сфері забезпечення ОМС належного залучення інвестицій та напрямків її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Набуття Україною статусу кандидата у члени Європейського Союзу та активна стадія переговорів про вступ до Європейського Союзу закладають основи позитивного іміджу України серед іноземних інвесторів та сприяють потенційному залученню іноземних інвестицій в Україну. Як вірно зазначають окремі автори «основною комунікаційною ланкою у процесі супроводу інвесторів не зважаючи на наявність спеціальної державної установи «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» (Ukraine invest) та агенції регіонального розвитку, є ОМС» [10, с. 40]. Слід погодитись, що саме громади мають у своїй власності об'єкти для інвес-

тування та саме від них залежить отримання інвестором окремих дозволів. Очевидним є той факт, що для успішного супроводу інвестиційних проектів іноземних інвесторів ОМС мають володіти стандартами обслуговування інвесторів, мати базовий набір інвестиційних проектів, об'єктів для інвестування та команду, яка займатиметься супроводом зазначених проектів. Все це у свою чергу формує базис підтримки інвестиційної діяльності зі сторони органів місцевого самоврядування та безпосередньо впливає на інвестиційний клімат у громаді.

Здійснені різними авторами дослідження факторів інвестиційної привабливості в межах територіальних громад вказує на такі результати. Так відповідно до «Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів», що розраховується Київським міжнародним інститутом соціології та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [11] фактори інвестиційної привабливості поділяються на два типи – жорсткі до яких віднесено – географічне розташування, природні ресурси, робоча сила, споживчий сегмент, бізнес сегмент, інфраструктура та гарна логістика; до м'яких віднесено – діловий клімат, прозорі правила і процедури, відкритість влади, діловий оптимізм, успішність проведення реформ. Натомість, як зазначають окремі автори інституційна спроможність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій – це інтегральний показник, який складається із трьох блоків факторів: безпосередня діяльність органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій; наявність визначених нормативно-правових, інформаційних та інших документів, що покликані здійснювати правовий та інформаційний супровід процесу інвестування; наявність та постійне наповнення актуальною інформацією веб-ресурсів громади [12, с. 39]. До першого блоку складових даного показника ними віднесено діяльність органу місцевого самоврядування, що пов'язана з безпосередньою комунікацією із інвесторами, що включає наступні складові: наявність окремої структури (підрозділ, управління, департамент), функцією якої є розробка та реалізація інвестиційної політики громади, залучення та супровід інвестора; промощія інвестиційного потенціалу громади (прямі контакти з інвесторами, організація та участь в інвестиційних форумах, конференціях, зустрічах тощо). залучення грантового фінансування як основи формування довіри до інституції [12, с. 40]. До складової нормативно-правової, інформаційної та інші документи ними віднесено ряд документів, які повинні бути в кожній громаді, і які сприятимуть інформуванню інвесторів про можливості інвестування, а також формуватимуть певну правову рамку здійснення процесу інвестування, яка включає: стратегію розвитку громади; стратегію соціально-економічного розвитку; стратегію залучення інвестицій та розвитку інвестиційного потенціалу громади; комунікаційну стратегію; інвестиційний паспорт громади; гід для інвестора; інвестиційні пропозиції [12, с. 40]. До третього блоку авторами віднесено веб-ресурси громади, що являють собою певну візитівку громади, а також – повинні виконувати, перш за все, інформаційну роль (в тому числі і у сфері інформування інвестора). До веб-ресурсів, які повинні бути в громаді (в контексті залучення інвестицій) віднесено: інвестиційний веб-портал; розділ на офіційному веб-сайті, присвячений інвестиціям [12, с. 40].

Інша група дослідників на основі аналізу наявних досліджень у сфері інвестиційної діяльності на місцевому рівні та нормативно-правові акти в цій сфері пропонує наступну структуру інструментів інвестиційної політики саме на місцевому рівні: прямі інструменти, до яких віднесено – податкові інструменти (податкові канікули, пільгові ставки податків); узгодження законодавчої бази; процеси приватизації; реформи земельних відносин; державні гарантії; ліцензії та дозволи; розвиток інфраструктури; розвиток фондового ринку; прозорі схеми інвестиційної діяльності; створення і регулювання спільних підприємств; субсидювання; та опосередковані, до яких відносять – удосконалення режиму рестрації іноземних

інвестицій; створення спеціальних (вільних) економічних зон; визначення умов інвестування в пріоритетні сфери економіки; сприяння формування ПФГ, кластерів; коригування норм та методів амортизації; антимонопольне регулювання [13, с. 79; 14, с. 180].

В той же час важко цілком погодитись з думкою авторів, що базовими інструментами прямого впливу є податкові інструменти. Так, відповідно до Податкового кодексу України, орган місцевого самоврядування наділений повноваженнями встановлення місцевих податків і зборів, зокрема встановлює ставки податків (у визначених ПКУ межах), а також – може надавати пільги щодо сплати тих чи інших податків, або ж звільняти певних суб'єктів від сплати місцевих податків на певний період. В той же час такий інструмент є логічним і дієвим чинником прийняття рішення інвестором щодо вкладання коштів саме на території даної громади, або ж реєстрації бізнесу підприємцем у випадку звільнення від сплати місцевих податків на певний період та може сприяти стимулюванню розвитку підприємницьких ініціатив та стартапів. Однак звільнення інвестора від місцевих податків і одночасно покладення обов'язку щодо його сплати на інших суб'єктів господарювання є не справедливим, порушення права інших учасників відносин та в країнах розвинутої демократії є неприйнятним, тому може бути впроваджено виключно як стимулюючий тимчасовий механізм підвищення інвестиційної привабливості.

Більш цікавими та перспективними з огляду на розвиток інвестиційних механізмів діяльності ОМС є: створення спеціальних вільних економічних та інших зон на території яких створенні системні умови для впровадження нових сучасних технологій та розробок; створення спеціальних фондів та спрямування їх коштів на інвестування в економіку, надання фінансової допомоги, фінансування конкурсів (стартапів, підприємницьких ініціатив), надання фінансових гарантій; спрощення процедури надання дозволів на відкриття та розвитку бізнесу; разом з цим введення шкали довіри до інвестора у випадку порушення ним умов введення бізнесу та процедури закриття бізнесу у випадку грубого системного порушення умов та законів його ведення; запровадження діяльності прозорих офісів діяльності контролюючих органів (податкової служби, фонду соціального захисту, держфінмоніторингу, та ін.); оприлюднення результатів перевірки фінансової діяльності даних інвесторів та ін.

Нижче доцільно з'ясувати адміністративно-правові засади забезпечення органами місцевого самоврядування належного стану залучення інвестицій, визначити їх слабкі сторони та запропонувати окремі шляхи удосконалення. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні визначені в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [15]. В той же час слід визнати, що перелік таких повноважень ОМС не є конкретизованим, окремі такі повноваження є неповними і визначені в статті 35 «Повноваження в галузі зовнішньоекономічної діяльності».

З метою удосконалення правових засад визначення повноважень органів місцевого самоврядування щодо реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні доцільним є внесення змін до ст. 35 «Про місцеве самоврядування в Україні» та викласти її в такій редакції: «Стаття 35 «Повноваження в галузі зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності».

До відання сільських, селищних, міських рад належать: 1) затвердження програм залучення інвестицій та створення належних умов для інвестиційного клімату з метою залучення інвесторів в покращення економічного соціального та культурного розвитку регіону; 2) визначення умов інвестування в пріоритетні сфери економіки регіону; 3) затвердження програм моніторингу інвестиційного розвитку регіону.

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать: а) власні (самоврядні) повноваження: 1) укладення і забезпечення виконання у встанов-

леному законодавством порядку договорів з іноземними партнерами на придбання та реалізацію продукції, виконання робіт і надання послуг; 2) сприяння зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності; 3) сприяння у створенні на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів; залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць; б) делеговані повноваження: 1) організація та контроль прикордонної і прибережної торгівлі; 2) створення умов для належного функціонування митних органів, сприяння їх діяльності; 3) забезпечення на відповідній території в межах наданих повноважень реалізації міжнародних зобов'язань України».

Також основним нормативним актом щодо регулювання правовідносин у сфері реалізації інвестиційної політики на загальнодержавному та місцевому рівні є Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ [16], який визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. Нажаль за своїм змістом даний закон носить декларативний зміст, він є застарілим та втратив свою функцію оскільки не визначає системних підходів щодо регулювання інвестиційної діяльності в Україні і очевидно що давно вже потребує оновлення. Так, в статті 16 «Регулювання інвестиційної діяльності Верховною Радою Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування» зазначено, що «Верховна Рада Автономної Республіки Крим та ОМС у межах своїх повноважень здійснюють регулювання інвестиційної діяльності на своїй території, в тому числі шляхом погодження питань про створення виробничих і соціальних об'єктів, використання природних ресурсів суб'єктами інвестиційної діяльності» [16].

В той же час слід визнати, що законодавство в сфері реалізації інвестиційної політики в Україні лише формується і значний поштовх в його розвитку відбудеться з закінченням військових дій на території України і відбудовою її території. Окремі спроби модернізації (удосконалення) інвестиційного законодавства зроблено з прийняттям Закону України «Про індустріальні парки», в якому визначено наступні стимули для учасників та керуючих компаній індустріальних парків: компенсація відсоткової ставки за кредитами на облаштування та/або здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків; надання коштів на безповоротній основі для облаштування індустріальних парків та/або забезпечення будівництва об'єктів суміжної інфраструктури; компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж; звільнення від податку на прибуток на 10 років за умови його реінвестування в розвиток інвестиційного проекту; звільнення від оподаткування ПДВ ввезення нового устаткування для власного використання; можливість застосування за рішенням органу місцевого самоврядування пільг на податок на нерухомість на території індустріальних парків; звільнення від оподаткування ввізним митом нового устаткування що ввозиться учасниками індустріальних парків для власного використання [17]. Також прийнято Закон України від 17 грудня 2020 року № 1116-ІХ «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [18], який визначає організаційні, правові та фінансові засади державної підтримки інвестиційних проектів з метою створення сприятливих умов для залучення в Україну значних інвестицій (внутрішніх і зовнішніх), створення нових робочих місць, стимулювання економічного розвитку регіонів та зростання конкурентоспроможності економіки України [18].

Також в зазначеній сфері регулювання прийнято і діє Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР [19], який визначає види іноземних інвестицій, форми здійснення іноземних інвестицій, державні гарантії іноземних інвестицій, особли-

вості реалізації правового статусу підприємств з іноземними інвестиціями та інші загальні питання іноземного інвестування.

Узагальнюючи вищезазначене слід відмітити, що сьогодні законодавство у сфері інвестиційної діяльності набуває нового поштовху до розвитку, що зумовлено в тому числі негативними наслідками несправедливої війни, яку розв'язали окупанти на території України в результаті якої завдається неоціненна шкода життю та здоров'ю населення України, а відтак в подальшому ще більше будуть удосконалюватись як правові так і організаційні засади в першу чергу інвестиційної діяльності з дотримання умов та вимог безпекового середовища. Тенденція щодо прийняття новітніх законів у різних сферах інвестиційної діяльності очевидно, що має в подальшому призвести до кодифікації законодавства в цій сфері, а саме прийняття Інвестиційного кодексу України, про необхідність або доцільність прийняття якого зазначають низка вчених [20, с. 38; 21, с. 80].

Висновки. В результаті дослідження встановлено, що сфера інвестиційної діяльності в сучасній Україні як об'єкт публічного адміністрування в умовах воєнного стану характеризується наступними особливостями: перепрофілювання інвестицій з аграрної сфери та надра видобування в сферу оборони та захисту критичної інфраструктури; складною системою законодавства, яка призводить до плутанини в понятійному апараті, різного правового регулювання одних і тих же відносин, наприклад у сфері іноземного інвестування; відсутністю чіткої системи органів публічної влади, які відповідали б за питання

розвитку інвестиційної діяльності в Україні, наразі ці функції розпорошені по різним відомствам; відсутністю Концепції інвестиційної політики України, яка мала б бути розроблена з урахуванням умов виконання Угоди про євроінтеграцію України (*авторське скорочення*) [22]; створення системи гарантування збереження інвестицій, яка б не залежала від політичної ситуації в Україні; рекламація сфер життєдіяльності, які потребують інвестицій та створення прозорої карти інвестицій для інвестора, яка передбачала системи переваг таких інвестицій та їх кінцевого результату (тобто розробка інвестиційних проектів).

Встановлено, що напрямками покращення державної політики у сфері забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи інвестування розвитку території можуть стати: 1) прийняття Концепції інвестиційної політики України, яка мала б бути розроблена з урахуванням умов виконання Угоди про євроінтеграцію України; прийняття Програм інвестиційного розвитку громад, в яких би було визначено пріоритетні сфери інвестування на рівні регіонів, форми та напрямки взаємодії з інвесторами; 2) прийняття Інвестиційного кодексу України в якому були б кодифіковані норми, що регулюють організаційно-правові засади здійснення інвестиційної діяльності в Україні (з виключенням норм, які у цій сфері урегульовано Господарським кодексом України); 3) наділення Міністерства економіки України повноваженнями щодо здійснення публічно адміністрування сферою інвестицій в Україні, трансформувавши його в Міністерство економіки та інвестиційної політики України та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тетяна Овчаренко. Посібник моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування отг в умовах децентралізації. консолідований підхід: Посібник підготовлено в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру, за фінансової підтримки Європейського Союзу. К., 2021. 68 с.
2. Гуткевич С.О. Теоретичні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Монографія* / [С.О.Гуткевич, В.О.Веклич, І.Г.Оніщенко та інші]. К.: 2015. 310 с. Т. 1.
3. Вакалюк В.А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. № 16. С. 122–126.
4. Гуренко М.А. Правова природа інвестиційних договорів за участю органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 6. С. 165–142.
5. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: *навч. посіб.* К.: Каравела, 2007. 424 с.
6. Поединок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми : *монографія*. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. 480 с.
7. Дергач А.В., Кульганік О.М., Чернишова О.О. Розвиток інвестиційного клімату в Україні в умовах війни. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 68. С. 218–222.
8. Зубков Р.С. Основні підходи до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. *Інвестиції : практика та досвід*. 2016. № 24. С. 53-58. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2016/13.pdf (дата звернення 21.09.2023 р.).
9. Пронь Л. М. Інвестиційна політика та інвестиційний розвиток регіону: сутність та характеристика. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. Т. 33 (72). № 6. С. 143–148. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU26636468/2022.6/22> (дата звернення 20.09.2023 р.).
10. Лях В.М. Вплив органів місцевого самоврядування на формування інвестиційної привабливості громад та територій: аналіз кращих практик України та Польщі. *Економіка та суспільство*. Випуск 58. 2023. С. 36–42.
11. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. К. 2021. 50 с. URL: <https://cutt.ly/4njX41y> (дата звернення – 20.09.2023 р.).
12. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Залучення іноземного капіталу як чинник забезпечення економічного зростання країни. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 5 (145). С. 34–41.
13. Ігнатенко О. П. Застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 5. С. 74–79.
14. Малишівський Т.В., Стефінін В.В. Система інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 17. Т. 1. С. 173–183.
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
16. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09. 1991р. (в ред. від 18.12.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
17. Про індустриальні парки: Закон України від 21 червня 2012 року № 5018-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 22. Ст. 212.
18. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17 грудня 2020 року № 1116-IX. *Голос України офіційне видання* від 12.02.2021. № 2.
19. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 19. Ст. 80.
20. Герзанич В. М., Черленяк І. І., Бондаренко В. М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 10. 2015. С. 34–38.
21. Новікова Л.В., Чернишова Л.О. Правові аспекти державного регулювання іноземного інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. Випуск № 16. 2018. С. 72–80.
22. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF>.